

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2

Leadership characteristics of administrators affecting knowledge management
in educational institutions under the jurisdiction of Ratchaburi Primary
Educational Service Area Office 2

สุรีพร พันยุโดด¹
Sureeporn Panyudod¹

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹Program in Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 306 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองโดยผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านคุณลักษณะทางกาย คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน คุณลักษณะทางสติปัญญา คุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางสังคม 2. การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การสร้างและการแสวงหาความรู้ การนำไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 3. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านคุณลักษณะทางสังคม และคุณลักษณะทางบุคลิกภาพเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 56.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้นำ, การจัดการความรู้, ประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of leadership characteristics of administrators; 2) identify the level of knowledge management in educational institutions; and 3) study the leadership characteristics of administrators affecting knowledge management. The research sample, derived by proportional stratified random sampling as distributed by district, consisted of 306 administrators and teachers of educational institutions under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis. The findings of this research were as follows: 1. The overall and in each aspects of leadership characteristics of administrators were at a high level. These aspects, ranked from highest to lowest were as follows: physical characteristics, responsibility

characteristics, intelligence characteristics, social background characteristics, personality characteristics and social characteristics. 2. The overall and in each aspects of knowledge management in educational institutions were at a high level. These aspects, ranked from the highest to lowest were as follows: knowledge creation and acquisition, knowledge utilization, knowledge sharing, and knowledge organization. 3. The leadership characteristics in the aspects of social characteristics and personality characteristics affected the knowledge management in educational institutions at the percentage of prediction of 56.60 with statistical significance at 0.05 level.

Keywords: leadership, knowledge management, primary education

Article history: Received 16 May 2016, Accepted 31 August 2016

1. บทนำ

ความรู้ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการส่งผ่านข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แพร่หลาย ทำให้มีความรู้และข้อมูลอยู่มากมาย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการในการจัดการความรู้ เพื่อให้ความรู้ที่มีอยู่อย่างแพร่หลายมากมายนั้นถูกจัดให้เป็นระบบสามารถนำออกมาใช้ได้ง่ายขึ้น Kacharungrod [1] ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้มีความสำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ที่ต้องให้ความสำคัญกับความรู้ สะสมความรู้ ตลอดจนสร้างความรู้หรือใช้นวัตกรรมให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการความรู้ (knowledge management: KM) จึงเป็นเครื่องมือที่จะทำให้หน่วยงานหรือองค์กร ใช้ความรู้ในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร การจัดการความรู้เป็นกระบวนการ (process) ที่ดำเนินการร่วมกันโดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานย่อยในองค์กร เพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นกว่าเดิม การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป้าหมายคือการพัฒนาคนและพัฒนางานโดยมีความรู้เป็นเครื่องมือ มีกระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ในหน่วยราชการใช้หลักการ “พลังสามรวมเป็นหนึ่ง” คือ 1) ใช้พลังของระบบราชการประจำ ซึ่งมีการทำงานตามกฎระเบียบ มีรูปแบบที่ชัดเจน 2) ใช้พลังของ ระบบแห่งความสร้างสรรค์ มีการทดลองรูปแบบใหม่ ๆ ของการทำงานเป็นกลุ่มงานโครงการ (project team) ทำงานมุ่งเป้าหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภายใต้แนวคิดของ “ระบบที่ซับซ้อนและปรับตัว” (complex adaptive system) และ 3) ใช้พลังสร้างสรรค์ที่มีอยู่แล้วภายในองค์กร ในรูปของการรวมตัวกันเองเป็นกลุ่มเชื่อมโยงกับระบบราชการประจำ และระบบแห่งการสร้างสรรค์ เน้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) จากการเรียนรู้จากการทำงานภายในองค์กร และจากการ “ตรวจจับ”

(capture) ความรู้จากภายนอกองค์กรเอามาปรับใช้ในการทำงาน [2] ซึ่งในการจัดการความรู้ที่มีผู้เสนอแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาได้สรุปว่า การจัดการความรู้หมายถึงการรวบรวมความรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (tacit knowledge) ซึ่งเกิดจากประสบการณ์การทำงาน จากทัศนคติ และพฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคลในองค์กร ซึ่งปฏิบัติงานในเรื่องเดียวกัน หรือทีมที่ทำงานร่วมกัน แล้วมีการจัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างผู้ปฏิบัติ เมื่อรวบรวมแล้วก็มีการนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์จำแนก (synthesis) หรือจัดระบบใหม่ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ โดยวิธีเผยแพร่ด้วยสื่อทั้ง 2 ประเภท คือ สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการต่อยอดความรู้หรือสร้างประโยชน์จากความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้นไป จะเห็นได้ว่าในการจัดการความรู้ที่องค์กรประกอบที่สำคัญคือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ โดย “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่งความรู้และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ [3] ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และต้องมีการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาจากหน่วยงานภายนอก ผู้บริหารต้องใช้แนวบริหารในรูปแบบใหม่ๆ และต้องให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาหลายแห่งได้นำแนวคิดการจัดการความรู้ (knowledge management : KM) มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ซึ่งการจัดการความรู้จะดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการความรู้ขับเคลื่อนไปได้

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาไทย พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะในการเป็นผู้นำ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษา ในระดับสถานศึกษาและการศึกษาโดยรวมเป็นอย่างมาก ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยที่บ่งบอกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดคุณลักษณะการเป็นผู้นำ เช่น ขาดความรู้ และความสนใจในด้านวิชาการ ขาดคุณธรรมจริยธรรม และจากการประเมินพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความคิดสร้างสรรค์ และความเป็นผู้นำ จากปัญหาที่กล่าวมาพบว่า ปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะการเป็นผู้นำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ และส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาและการศึกษาโดยรวมเป็นอย่างมาก [4]

Jonsomjin [5] ได้กล่าวว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวข้องกับการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ การควบคุมอารมณ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรอบรู้ข่าวสาร การมีแนวคิดที่ยืดหยุ่นหลากหลาย ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้สอดคล้องกับการจัดการความรู้ คือการร่วมกันคิดวิเคราะห์ว่า ความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษาคืออะไร และแหล่งความรู้ นั้นอยู่ที่ใด อยู่ภายในหรือภายนอกสถานศึกษา ซึ่งถ้าผู้บริหารมีความรู้ มีความคิดที่ยืดหยุ่น และสร้างสรรค์ ก็จะสามารถวิเคราะห์ความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษาได้ดี และการที่คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการความรู้ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่าหากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่เหมาะสมก็จะทำให้มีการจัดการความรู้มากขึ้น [2]

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการความรู้ของสถานศึกษา หากองค์กรมีการพัฒนาบุคคลที่มีความรู้มีความสามารถ ให้สามารถจัดการความรู้ความสามารถที่ตนเองมี และถ่ายทอดให้ผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้นั้น จะทำให้องค์กรมีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ 2 เพื่อนำผลวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และใช้ประกอบการวางแผนพัฒนากลยุทธ์

พัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารและการพัฒนาการจัดการความรู้ในสถานศึกษา

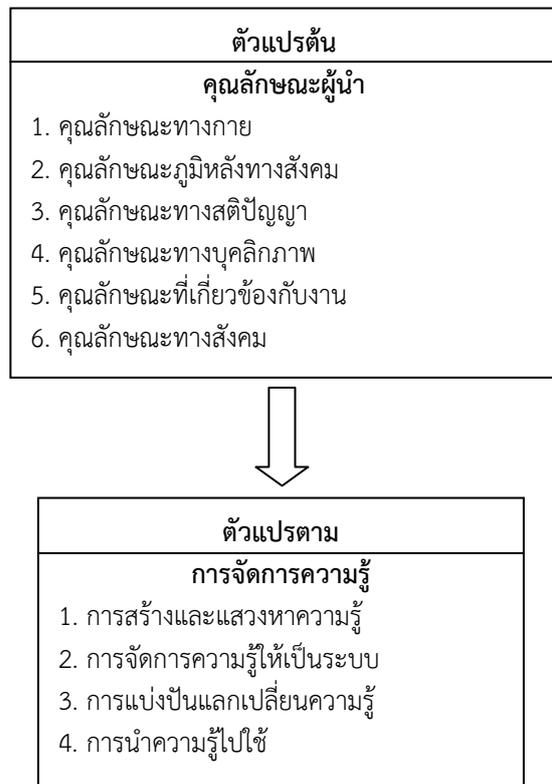
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ 2

2.2 เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ 2

2.3 เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ 2

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร (characteristic) เป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัว หรือเป็นเครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัว ดังนั้นคุณลักษณะจึงหมายถึงลักษณะทางด้านร่างกายและการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นส่วนของอุปนิสัยซึ่งแสดงออกมาให้เห็น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ได้จากการสังเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการ [6 - 11] ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางกาย 2) คุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม 3) คุณลักษณะทางสติปัญญา 4) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ 5) คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ 6) คุณลักษณะทางสังคม

การจัดการความรู้ เป็นเรื่องของการเพิ่มประสิทธิผลขององค์กรด้วย การแบ่งปันความรู้ (knowledge sharing) ซึ่งกระทำโดยการรวบรวม การจัดระบบ การจัดเก็บ และการเข้าถึงข้อมูล เพื่อสร้างเป็นความรู้ที่สามารถเข้าถึงและนำมาใช้ได้เมื่อต้องการ จากการศึกษาค้นคว้าและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ได้จากการสังเคราะห์ตามแนวคิดของ นักวิชาการ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและแสวงหาความรู้ 2) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 3) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และ 4) การนำความรู้ไปใช้

Pupantarang [12] ได้วิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวม ในทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่า ผู้บริหารสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคุณลักษณะผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้งคุณลักษณะผู้นำด้านการปฏิบัติตนและคุณลักษณะด้านวิชาชีพอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากทัศนะของผู้บริหาร พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวม มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาจำแนกตามคุณลักษณะผู้นำ พบว่า ทั้งคุณลักษณะผู้นำด้านการปฏิบัติตน และคุณลักษณะผู้นำด้านวิชาชีพมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกัน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากทัศนะของครูผู้สอน พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาจำแนกตามคุณลักษณะผู้นำ พบว่า ทั้งคุณลักษณะผู้นำด้านการปฏิบัติตน และคุณลักษณะผู้นำด้านวิชาชีพมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ

Jonsomjin [5] ได้ศึกษาวิจัย คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของสถานศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 6 ลักษณะ คือ คุณลักษณะทางกาย คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ คุณลักษณะทางสติปัญญา และคุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจำนวนทั้งสิ้น

432 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารกับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวิธีการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 จำแนกตามที่ตั้งของอำเภอ โดยประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 123 คน และครูจำนวน 1,404 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,527 คน เมื่อใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน Tirakanan [13] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ตามจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละอำเภอ

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) การหาค่าความเที่ยง (validity) ตามเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถาม แล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.67 และ 1.00 ได้ข้อคำถามตัวแปรด้านคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร 45 ข้อ และตัวแปรด้านการจัดการความรู้ 31 ข้อ

2) การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารและครูผู้สอนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมา ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบสอบถามด้านคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 แบบสอบถามด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คุณลักษณะทางกาย คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน คุณลักษณะทางสติปัญญา คุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางสังคม

5.2 ผลการวิเคราะห์การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การสร้างและการแสวงหาความรู้ รองลงมาได้แก่การนำไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการจัดความรู้ให้เป็นระบบ

5.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายในของคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย คุณลักษณะทางสังคม และคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความแปรผันของการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ซึ่งแสดงว่า คุณลักษณะทางสังคม และคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

6.1 คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน

6.2 การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างและการแสวงหาความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การนำไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการจัดความรู้ให้เป็นระบบ

6.3 คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปน้อย ดังนี้ คุณลักษณะทางสังคมและคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 งานวิจัยนี้พบว่าคุณลักษณะทางสังคมและคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ สามารถร่วมกันทำนายการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรีเขต 2 ได้ร้อยละ 56.6

7. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

7.1 จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยคุณลักษณะทางกายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน คุณลักษณะทางสติปัญญา คุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางสังคม ตามลำดับ โดยคุณลักษณะทางกายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chimant [14] ได้ศึกษา เรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครูผู้สอนในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครูผู้สอนในอำเภอธาตุพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ ด้านความสามารถในการบริหาร และด้านวิชาการ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jonsomjin [15] ได้ทำการศึกษา เรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก เช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ คุณลักษณะทางกายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะทาง

บุคลิกภาพ คุณลักษณะทางสติปัญญา และคุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม

7.2 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการนำไปใช้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Powveson [15] ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ ด้านการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีลำดับสูงสุด คือ ด้านการค้นหาและสร้างความรู้ รองลงมาคือ ด้านการรวบรวมการจัดการความรู้ ด้านการแบ่งปันความรู้ ด้านการใช้งาน และนำกลับมาใช้ใหม่ ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nitipun [16] ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ด้านการใช้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองสามวา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสูงสุด คือ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ รองลงมาคือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tormsook [17] ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ 1) ด้านการค้นหาความรู้ และ 2) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ส่วนด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการเข้าถึงข้อมูล ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และด้านการเรียนรู้ นั้นพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

7.3 จากผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) คุณลักษณะทางสังคม และ 2) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 งานวิจัยนี้ พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะทางสังคม และ

คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ สามารถทำนวยการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 56.6 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jonsomjin [5] ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกทุกด้าน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะทางสังคม และคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาการเป็นผู้รู้จักปรับตัวและมีอารมณ์ขัน

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ด้านคุณลักษณะทางสังคม โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ให้ผู้ร่วมงานอยู่เสมอ และความสามารถในการควบคุมอารมณ์

8.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยให้บุคลากรสถานศึกษามีการจัดเก็บความรู้ในระบบ มัลติมีเดีย

8.1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ โดยบุคลากรสถานศึกษามีการจัดเก็บความรู้ทางเว็บไซต์ หรือ เว็บบล็อก

8.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรศึกษาแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2

8.2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2

8.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ ดร.นภาเดช บุญเชิดชู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย ดร.จตุรงค์ อิทรรุ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขวภา บัวเวช อาจารย์ ดร.พรเทพ เสถียรนพเก้า อาจารย์ ดร.พิชญภา ยืนยาว และอาจารย์ ดร.สุริยะ รูปหมอก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบสิ่งที่บกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำบทความนี้ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง และรวดเร็วเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งหลายแก่ผู้วิจัย และสุดท้ายขอขอบพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ ที่คอยเป็นกำลังใจที่ดีให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา ทำให้ผู้วิจัยจัดทำบทความนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากบทความนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Kacharungrod R. **Do a variety of strategies for managing modern school**. Bangkok: Dan Suthatip; 2005.
- [2] Panich V. **The knowledge management practitioners**. Bangkok: Heart Health; 2005.
- [3] Bunyakan B. & faculty. **Knowledge management from theory into practice**. Bangkok: Jirawat Express; 2006.
- [4] Radsahmekaw P. **Features executive leadership in educational quality**. [Dissertation]. Department of Management Studies, Silpakorn University; 2008.
- [5] Jonsomjin B. **Features executive leadership in relation to the need for knowledge. School districts in Suphan Buri Education Area 2**. [Master's thesis]. Silpakorn University; 2008.
- [6] Bernard MB. **Stogdill's handbook of leadership**. New York: The Free Press; 1981.
- [7] Cherster IB. **Organization and management**. Cambribge, Mass: Havard University Press; 1969.
- [8] Wayne KH, Cecil GM. **Education administration** (8th ed.). Singapore: McGraw-Hill; 2007.
- [9] Thomas JS. **Leadership for the schoolhouse: How is it different? Why is it important?**. New York: McGraw-Hill; 1996.
- [10] Ralph MS. **Handbook of leadership: A survey of theory and research**. New York: The Free Press; 1974.
- [11] Bernard MB. **Stogdill's handbook of leadership**. New York: The Free Press; 1981.
- [12] Pupantarang J. **Educational leadership of the school administrators in their minds. Administrators and teachers vocational institute northwest 7**. [Master's thesis]. Department of Management Studies, Faculty of Social Sciences, Chaiyaphum Rajabhat University; 2008.
- [13] Tirakanan S. **Development of the variable in social research**. 3rd ed. Bangkok: Department of Research and Evaluation, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University; 2008.
- [14] Chimant A. **Leadership of school administrators based on the perceptions of executives and employees Teachers Phanom**. [Master's thesis]. Nakhon Phanom Rajabhat University; 2011.
- [15] Powveson S. **Knowledge management system development overseeing student aid office of the school district a Elementary Nakhon Phathom Area Office 2**. [Master's thesis]. Nakhon Pathom Rajabhat University; 2012.
- [16] Nitipun V. **Knowledge management and the use of resources of schools**. [Master's thesis]. Bangkok Khlong Sam Wa. Nakhon Pathom Rajabhat University; 2011.
- [17] Tormsook K. **Knowledge management of teachers in basic education. Office area others areas of study**. [Master's thesis]. Nakhon Pathom Rajabhat University; 2010.